

Конгрес
Українських
Націоналістів

Здобудеш Українську Державу, або згинеш у боротьбі за Неї

Декалог українського націоналіста

НАЦІЯ І ДЕРЖАВА

Українській Повстанській Армії присвячується **11 – 17 жовтня 2005 року № 41 (101)**

СЛАВА ГЕРОЯМ ОУН–УПА!

Дорогий Український Народе!

У день Покрови Пресвятої Богородиці за давньою традицією вшановуємо славне Українське Військове Лицарство, яке впродовж століть уберігало наш народ від чужинських навал, здобувало волю, відстоювало гідність і честь українців. Хто поклав своє життя на жертовник Вітчизни – не буде забутий ніколи!

Слава вам, дружинники княжі!

Слава вам, козаки-запорожці!

Слава вам, гайдамаки!

Слава вам, Стрільці Січові, і вам, петлюрівці, слава!

І тричі слава Вам, безстрашні вояки Української Повстанської Армії, які зродились з волі та благословення Українського Народу під Покровом Пресвятої Богородиці 1942 року і стали в обороні Краю. Подвиг Ваш – поза виміром часу, поза прискіпливими обрахунками дослідників та стратегів і тим більше – поза пересічною уявою слабодухів. Стати у бій проти двох найбільших потуг світу і бій цей вести понад п'ятнадцять літ – до останнього бійця і до останнього набою, що був призначений собі, аби ворог не мав щастя бути переможцем, – могли лише велети, славі яких позаздрили б і спартанці з-під Термопіл.

Історія ще випише Ваші імена на скрижалях Вічності, світ ще стане на коліна перед Вашим героїзмом та жертовністю і подивується безмірній силі Вашого духу і Вашої любові до Батьківщини.

І час цей гряде! Він змітає з нашої землі ворогів та запроданців. Даремні їхні потуги спинити визнання героїв УПА героями України, примусити нас дивитися на власну історію очима її загарбників, жити не за звичаями предків, а керуватися чужинською мораллю.

Ми – сини Великої Нації, і як воїни нової доби заступаємо полеглих за Україну на чатах національної гідності та історичної пам'яті. Дороговказ безсмертної УПА: "Здобудеш Українську Державу, або згинеш у боротьбі за неї!" веде нас на боротьбу з безнадією та розпачем мільйонів наших братів і сестер, які мріють мати в своїй хаті свою правду і волю. І нехай у цій святій справі заступиться за нас Пресвята Богородиця і нехай допоможе нам непереможний дух Героїв УПА!

Слава Україні! Героям слава!

Олексій ІВЧЕНКО,
Голова Конгресу
Українських Націоналістів

Пам'ятай про великі дні наших Визвольних змагань!

Пам'ятай про великі дні наших Визвольних змагань!

ВІТАННЯ

ВІРИМО В ІСТОРИЧНУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ

Дорогі Ветерани ОУН і УПА та учасники Української національно-визвольної боротьби! Дорогі воїни Збройних сил України! Дорогий український народе!

Сердечно вітаємо Вас зі Святом Пресвятої Богородиці Покрови і Святом УПА – 63-річчям її утворення.

Національно-визвольна боротьба українського народу під час Другої світової війни почалась після проголошення акту Державної незалежності 30 червня 1941 року. На Україну фашисти прийшли не як визволителі, а як загарбники. Збройна боротьба проти німецьких і московсько-радянських окупантів України тривала до другої половини 50-х років. Згодом ця боротьба відбувалася у формі відстоювання прав людини і прав нації і тривала аж до проголошення Незалежності України 24 серпня 1991 року.

У боротьбі за відновлення Державної незалежності України віддали свої молоді життя найкращі сини і доньки України багатьох поколінь, загинули сотні тисяч вояків УПА і членів ОУН. Український народ гідно вшановує пам'ять своїх Героїв, але на державному рівні учасники Національно-визвольної боротьби й досі не визнані. Нині в Україні – нова, народно-демократична влада. Хочемо вірити й надіємось, що вона відновить історичну правду і стане в обороні честі Української нації, – визнає всіх учасників Національно-визвольного здвигу борцями за Державну незалежність України, належним чином їх вшанує і тоді буде, як вірив Тарас Шевченко, «в своїй хаті своя правда, і сила, і воля».

Усім Вам і Вашим родинам бажаємо доброго здоров'я, щастя, радості та багато сили для праці на благо Української нації.

Слава Україні! Героям Слава!

Михайло ЗЕЛЕНЧУК,
голова Всеукраїнського
Братства ОУН-УПА,
Василь КУК, голова
Наукового відділу ВБ ОУН-УПА

УПА – 63!

Дорогі подруги, друзі, шановні побратими по зброї, учасники Національно-визвольної боротьби в лавах ОУН-УПА!

Київське крайове Братство ОУН-УПА щиро вітає Вас, Ваші родини і весь український народ зі святом Покрови і 63-ю річницею створення Української Повстанської Армії.

У грізні дні воєнного лихоліття 1942 року на заклик Організації Українських Націоналістів з-під стягу Степана Бандери кращі сини та доньки України зі зброєю в руках стали в лави УПА для боротьби проти німецького фашизму, російського більшовизму та всіх інших поневолювачів нашого народу.

З почуттям гордості зустрічаємо 63-ю річницю героїчної боротьби УПА й утверджуємо нашу віру в перемогу тих ідеалів, за які поклали свої голови герої нації.

На свято Покрови – покровительки українського війська, у 63-ю річницю УПА вшануймо наших побратимів, які віддали своє життя в боротьбі за волю України. Тисячі їх, іменних і безіменних, поклали свої голови на вівтар Вітчизни. Вони стали смолоскипами, що горять, освітлюючи нам дорогу. Героїчний чин полководців, воїнів ОУН-УПА, революціонерів-підпільників є взірцем жертовності й звитяги для прийдешніх поколінь українців.

Національно-визвольну боротьбу ОУН-УПА визнав український народ. Віримо, що її визнають і на державному рівні.

Слава Україні! Героям Слава!

Орест ВАСКУЛ, голова
Київського крайового
Братства ОУН-УПА

УКРАЇНА ПОБУДУЄ ПАНТЕОН СЛАВИ!

Дорогі друзі!

У святий для кожного українця день Святої Покрови – покровительки українського козацтва – та створення УПА ми низько схиляємо голови, вшановуючи пам'ять героїчних синів України, які полягли на полі Слави. Вони боролися і гинули з незламною вірою у невідворотність здійснення їхньої мрії – Самостійної Соборної Української Держави.

Славетна когорта українських патріотів – вояків ОУН-УПА, яка налічувала сотні тисяч героїв, втілювала в собі найкращі людські риси, а головне – безмежну любов до своєї Батьківщини-України.

Саме лицарі ОУН-УПА довели всьому світові, що українці – великий, гордий і волелюбний народ.

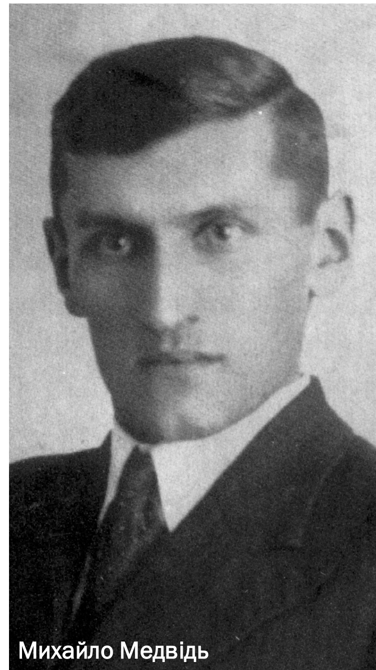
Ми щиро віримо в те, що настане час, коли Україна побудує величний пантеон Слави, де золотими літерами буде викарбуване ім'я кожного героя, загиблого у боротьбі за її незалежність. Славні вояки ОУН-УПА мають бути визнані на державному рівні.

Ми, члени Світової Ліги Українських Політичних в'язнів, вимагаємо від української влади визнати героїчну боротьбу вояків ОУН-УПА за Українську Соборну Самостійну Державу єдино справедливою.

Борцям за Волю України – наше могутнє: СЛАВА!

Слава Україні! Героям Слава!

Богдан КАЧОР, голова СЛУПВ
Іван СТАСІВ, секретар СЛУПВ

Михайло Медвідь

Марко Боєслав

ПІДПОЛКОВНИК МИХАЙЛО МЕДВІДЬ

(„Крем'янецький", „Карпович")

Я знаю – Ти не живеш. Ти згинув геройською смертю ще 8-го червня 1945 року. Тоді це був Твій останній стріл із власної пістолі собі в голову. Так гинуть герої. Але хіба ж герої гинуть? – Вони живуть вічно!

І Ти живеш між нами, дорогий Герою. Живеш, живеш, любий друже Міську! Ну й як же ж можна вірити, що Твоя душа, що палала такою гарячою, аж до білого розпеченою любов'ю до України, не жила?

О, ні! Ти живеш, живеш. Я чую, чую Твій дзвінкий металевий голос біля себе. Так, Ти – коло мене. Твоя горда душа прилинула до мене на розмову. Спасибі Тобі, любий Друже, за це.

А я самотній, самотній тепер. Жорстокі думи розтерзують мою душу. Лукава самота, мов розбійник, лізе в моє серце й мучить, мучить.

– Геть, гадючі думи, геть, проклята самото! В мене гість дорогий.

– Ну розгостися, незабутній Друже, в моїй, хоч і темній та цвілій, домівці. Не моя вина в цьому, бачиш, озвірілий ворог і сонце закрив перед нами. Але хай! Наше сонце горіло, горить і горітиме вічно в нашій душі, й нікому його не погасити. Воно яскравіше, як те сонце на синьому небі. Воно жаркіше, золотіше, вічніше, бо воно – Україна! Воно – Твоє єдине щастя. Твоя єдина мрія! Твій єдиний шлях! Нею Ти яснів, веснів, радів, жив!

Я знаю Тебе ще від малого хлопця – учня Торговельної школи в Станіславові. Ти усміхнений, меткий, бадьорий, життєрадісний. Таким я бачив Тебе завжди в житті, і ось тепер стоїш перед моїми очима. Я не бачив Тебе ніколи, навіть у найтяжчі хвилини, сумного, безпорадного, нерішучого. Творчий оптимізм завжди якимсь небуденним промінням бризкав з Твого погідного обличчя. Ти вмів сміятися навіть тоді, як люте горе витискало сльози на очах.

Весна і наша юність! А ми ще юні, юні тоді були. Весна співала, і наші серця співали гімн майбутньому Україні! Ми – члени Організації Українських Націоналістів. І ми полагоджували, час від часу оглядаючись, чи чорт не несе ненависного польського поліцая.

О, яким палким вогнем горіли Твої юні очі, як бойово било Твоє гаряче серце, коли я давав тобі організаційні доручення! Якою вірою гомоніла Твоя душа! Так. Я чув – ціле Твоє єство співало гімн майбутньому.

А потім чую – Ти ув'язнений. Тяжко стало на серці за любим другом. Але що ж – ми, вояки української революції, приготовані на все!

І пливли дні за днями. Аж одного дня чую – Ти на волі. Спішу до Тебе, а вперта думка не дає спокою: чи тюрма не заломила його?

Щиро вітаємося.

– Ну як? Що? Говори!

А в тебе, як і давніш, очі горять, серце палає, душа рветься до нових діл. Ти бадьорий, твердий, як і був. О, ні! Ще твердіший, ще бадьоріший. Кожне Твоє слово так і гримить ще лютішим гнівом, ненавистю до ворогів України!

І знову попливли дні, місяці, роки серед суворих буднів у важкій боротьбі з польським окупантом. Ти все був вірний великій ідеї. Праця і боротьба були змістом Твоїх юних днів.

Аж ось налетів гураганом 1939 рік. Я в тюрмі в Станіславові. Монотонно пливуть дні між в'язничною братією – злодіями та батярами різнонаціональної суматохи.

Аж ось одного дня перед самим "апелем" чую шмер на коридорі. І раптом заіржав ключ у замку, наче норовистий кінь у плузі, і.... хто? Ти? Міську? Ти усміхнений по всіх союзниках, але вмить Твої бистрі очі спинилися на мені.

– А, Михасю, сервус!..

Я не годен висловити тобі, чому тоді так зрадів, побачивши Тебе в суворих в'язничних мурах коло себе. Та, звісно, в недолі людина шукає друга. А Ти є друг, яких мало. Щире серце, весела вдача, непохитність у вірі, врівноважений, твердий у недолі, гарячий патріот, незламний революціонер! Ну й скажи ж, як серед таких нелюдських буднів не мав я зрадіти Тобі?

І знову – довгі тюремні дні. Та вже не такі, як без Тебе. Ми вірили, ми ждали дня помсти...

І на могутніх крилах гарматних гуків прилетів день 18 вересня 1939 року. Тюрма без катів, а ми замкнені! До волі! І задрижала, загриміла ненависна тюрма. О-о! Я ще й досі чую ті гнівні слова в'язнів:

– Ломіть! Ломіть! Розбивайте грати! Випускайте з одиночок!

Ще й досі реве, гримить тріскіт, грюкіт тяжких, дубових, окутих штабами дверей. І досі клекіт грат гарчить у моїх вухах, мов гаркіт підземельного Кербера. Я бачив гнів, я бачив помсту розкутих!

– О, раділи, раділи ми тоді! Та наша радість тривала лише кілька хвилин. У Твоїй рідній Тисьмениці бушує ще лютіший кат – московсько-більшовицький варвар.

Химерна доля знову кинула нас на буревійні хвилі суворих буднів. Еміграція! Ми далеко один від одного. Тільки туга й спомин.

Німецько-більшовицька війна. Ми знову на рідній землі. Та обставини не дозволяють нам зустрітися. Лише вістки про Тебе долітають до мене: Ти вояк рідної Української Повстанської Армії. Ти поринаєш увесь – душею і серцем у рвучкому вирі революційно-визвольної боротьби з озвірілим гестапо-гітлерівським садизмом, а відтак – московсько-більшовицьким душогубом.

І знову вістка – "Карпович" працює у штабі УПА – "Північ". По якимсь часі довідуюся – Ти в ГВШ (Головний Військовий Штаб УПА) – держиш зв'язок з Волинню.

А від серпня 1944 року Ти працюєш у редакції „Повстанця". Перекладаєш та пишеш статті на військові теми. А потім остання болюча вістка – "Карпович" не живе!

Ні, ні! Ти не вмер! Ти живеш, живеш! Я бачу Тебе перед собою – усміхненого, життєрадісного, незламного, палкого революціонера-патріота. Ти – герой. А герої живуть вічно!...

Вмерти за Україну – це жити вічно!

Марко БОЄСЛАВ
(З журналу „Чорний Ліс",
ч. 4-5, січень-лютий 1948 рік).

Від редакції: автор "Марко Боєслав", "Гомін" – Михайло Дяченко – редактор підпільного журналу "Чорний ліс" (1947–1950 рр.), Крайовий провідник пропаганди ОУН, поет. Родом з с. Боднарів, що на Калушчині. Геройськи загинув 23 лютого 1952 р. в бою з енкаведистами в с. Дзвиняч Богородчанського району. Відзначений УГВР в 1947 р. Срібним Хрестом Заслуги.

УКРАЇНСЬКА СКОРБОТНА МАТИ

У далекому 1938 році у в'язниці за ідейні переконання було повішено 20-літнього гімназиста, українського патріота Ілярія Кука, молодшого брата останнього командувача УПА Василя Кука.

Довго-довго прийшлося ждати… Гілярка Кука, 20-літнього укінченого гімназиста, засудили на кару смерти за злочин на ідейному підкладі. Ніколи не забуду його ніжного, майже дитячого лиця і тих чорних, глибоких очей, що заодно сміялися, а усмішка ця була така щира, невинна, що ніхто й не повірив би в переступлення ним межі, заораної лемешем карного закону. А все ж таки… Ідея!

Довго прийшлося ждати… рішення голови держави про життя або смерть засудженого не надходило. Цілі тижні та місяці проводив Гілярко самітній у келії в жахливій таємності. Я приходив до нього, щоб його розважити. Він з тією самою доброю усмішкою вітав і прощав мене.

– Пане, я на все приготований! – говорить спокійно…

Та чи спокійно?.. Може, тільки своєю молодою, проте сильною волею приглушував усі почування, що нутрували в душі, – до останку показати себе сильним. Нарешті прийшло рішення. Присуд смерти… Жахливе слово. Десь після полудня 23 серпня 1938 року повідомив мене прокурор, що позавтра вдосвіта, о четвертій годині 25 серпня присуд буде виконаний. Мені мороз перейшов по тілі. Це ж має розпрощатися з життям надійна, молода людина, що майже ще не жила…

Як оборонець, я мусив вже з обов'язку бути при виконанні цього присуду. Чекали там на мене справді жахливі переживання – розмова з батьками, ріднею, остання розмова при екзекуції… Я чув, що мені не стає сил, що нерви мої не витримують. Та що було діяти? Окремим післанцем, що його вислав видавець Іван Тиктор, повідомив батьків і з жахом дожидав тієї хвилини, що прийти мусить.

На другий день раненько чую дзвінок. Відчиняються двері і входить Гілярковa мати… Прийшла ця перша прикра зустріч – розмова з матір'ю найбільш улюбленої дитини. Це її мізинчик. Вона про нього інакше не говорила, як тільки «мій Гілярцьо» або «мій синуцьо». Я був приготований на те, що в своїй великій горесті ця селянка стане гірко ридати, відходити від пам'яти, бо так звичайно бувало. І я боявся тієї розмови, не знав сам, як запанувати над собою і своїми нервами.

Та вона була така сама, як не раз її бачив. Спокійна. З таким самим усміхом на лиці, не плакала, не ридала.

– Що ж діяти? Така вже Божа воля! – сказала твердо, здавивши біль.

Я очам своїм і вухам повірити не міг, як мати Гілярка, того, що так страшенно любила, преспокійно приймає цей несамовитий удар? Бо розумів надто добре, яка болюча ця втрата рідної людини для матерів, розумів і те, що – при наших пересудах – значить «мати повішеного». Я відчував аж надто добре, що в цій хвилині мусила вона пережити. В тому спокої її здивував мене, і не так, може, цей спокій, як нерозгадана сила волі матері-селянки, що потрафила аж так здавити в собі увесь цей біль та жахливе терпіння.

А вона начебто здогадалася, що я думаю.

– Ви, певно, дивуєтеся, що я така спокійна? – сказала притишено. – Але не знаєте, що діється у мене ось тут – у серці…

Хвилину ми мовчали. Опісля стали обговорювати, що і як: коли вона піде на побачення із сином і як має провести ці останні хвилини, причому звернув я її увагу, щоби при цій розмові сама не плакала, ані спричинила плачу у сина, бо він у ніякому разі не сміє заломитися.

Ілярій Кук

– «Вони» у мене сльози не побачать! – сказала твердо.

– «Вони» мали би ще тішитись тим, що завдають нам такий великий біль, що роблять мені таку страшну кривду? Ні! Їм того не діждатися. Тільки боюся за мого старого (це про батька). Ми йому ще й нічого не сказали. Він, напевно, не витримав би. Такий м'який, як віск. Скажемо йому тоді, як вже буде по всьому. Тому його навіть сюди не брали. А тут вам, за ваше добре серце до мого Гілярця, я привезла гостинця, курочку, бо більше нічого не мала…

Я почув й здригнувся всім тілом. До очей тиснулись самі сльози. Насилу гамував себе, закушуючи вуста. Як то? Ця мати в такій жахливій хвилині свого страждального життя не забула навіть те, що наказує прадавній місцевий звичай доброї поведінки: прийти з гостинцем… Що було відповідати на

Параскевія Кук

це? Я подякував їй, зазначаючи, що ніколи гостинець не був такий дорогий, як саме цей.

Ми розпрощалися мовчки, і вона пішла на те останнє побачення. Я не міг знайти собі спокою, нерви рвались щораз більше, а в таких психічних настроях час довжиться у безконечність.

Вечором нещасна мати знову прийшла до мене. Дальше усміхнена, спокійна, як би й нічого не сталось. «Ет, – подумав я, - сміх крізь сльози».

– Я була у мого Гілярця, – почала вона. – Він спокійний! Навіть сміявся, коли говорив зі мною. Просив, щоб його відвідала, а я сказала, які то труднощі ставить вам начальник тюрми, й обіцяла, що будете в нього завтра раненько ще передусім. Я знаю, що моя дитина не вийде із себе, не заломиться, та все ж таки я йому сказала: слухай, Гілярцю, щоби ти, дитинонько моя, припадково не заломився й не зробив нам стиду. Ти не гинеш за що-небудь. Ти не зробив цього для себе, а для справи, для нас усіх. Тримайся, дитинонько, будь спокійний, закуси зуби й видержи до останньої хвилини. І він обіцяв, а він уміє додержати слово. Я свою дитину знаю. Просив лише, щоб поздоровити батька і Василька, та щоб узяли з ним побачення наймолодші мої діти (Єва і Филимон). Прошу для них на завтра рано вистаратися дозвіл на побачення.

Тут-то я просто остовпів з дива. Цього, що почув, навіть не міг собі уявити. І тоді мимохідь прийшло мені на думку, що навіть Богоматір – оспіване поетами материнське серце, – і вона плакала, коли втратила сина, а довгі віки опісля артисти і малярі напружувативуть свою уяву, щоб відтворити цей біль і ці сльози…

А тут саме переді мною наша селянка, нещасна матір. І її давить не менший біль, і вона в такій же скорботній хвилині не заплакала, вона ще й сина піддержувала, щоб гордо держався і не заломився. Оспіваний і змальований материнський біль і ці сльози. Та хто ж у силі змалювати цю нашу скорботну матір-селянку з її болем без сліз? Якого пера, якого пензля для цього треба?

І син був гідний матері. В останній хвилині додержав їй слова. З усмішкою на лиці, з роз'ясненими очима пішов він на смерть…

Степан ШУХЕВИЧ,
адвокат Ілярія Кука,
рідний брат батька генерала
УПА Романа Шухевича

У нашу свідомість довго втовкмачували нісенітницю про „звірства українських буржуазних націоналістів" на теренах західних областей України. Я маю досить прикладів, як комуно-сталінська пропаганда оббріхувала героїв, а злочини червоних партизанів, енкаведистів та завербованих ними людей приписувалися повстанцям.

"БРЕШЕШ, ЛЮДОМОРЕ!"

Цю історію розповіла мені жінка на Жадківському (Рівненщина) кладовищі, куди ми обоє прийшли впорядкувати могили рідних. Жінку я знав ще з дитинства, з Харалугських (Рівненщина) хуторів, де минуло моє дитинство. Оповідачка добре пам'ятає воєнні і повоєнні події, бо пам'ять чітко карбує особливо жахливе. Торкнувшись їх спогадами, завели мову і про Віталя.

...Віталя, як і всіх придатних до служби чоловіків, забрали в Червону армію. І от невдовзі він з'явився на хуторі, коли інші ще воювали. „Дезертир", – думали люди. Невдовзі побачили його серед вояків УПА. Як „воював", скільки доносів на довірливих „побратимів по зброї" зробив Віталь, невідомо, проте не раз помічали його хуторяни в жінок-солдаток. Знала про це і мати оповідачки. Богомільні порядні хуторянки, що вдень і вночі молились за своїх чоловіків, синів, жахалися вимагача випивки і відповідних послуг, ціпеніли від думки, що зрадять чоловіка, який проливає кров на фронті. Тож і наказала мама своїй донечці, як тільки на обійсті з'явиться Віталь, хапатися за зуби чи живіт, тулитися до мами і „плакати від болю". Один раз ця хитрість спрацювала. Та Віталь прийшов удруге. Цього разу дитячий плач розлютив „вояка".

– Ти мене ще згадаєш! – погрозливо мовив і вийшов із хати.

Знаючи, що Віталь непослуху не подарує, мати з дочкою чекали на помсту. І вона прийшла. Якось темного вечора в дворі пролунало: „Хата оточена – відчиняй". Це був голос Віталя. Довелось відчинити. До хати зайшли вісім озброєних чоловіків. Дівчинка вже не плакала, а лише мовчки тулилась до матері.

– Давай горілку! – наказав Віталь.

Жінка винесла з комори дволітрову сулію.

– Мало! Давай ще!

Але втрутився один з хлопців:

– Досить буде й цього. Не вимагай від жінки.

– Вона віддала сина служити в НКВС! – не вгавав Віталь.

"Так ось яку підлоту надумав", – краяла серце матері думка. Мусила доводити протилежне, плакала і божилася, що Михайла – сина – ще неповнолітнім забрали на фронт. Але Віталь і слухати цього не хотів. Тут знову втрутився хтось із повстанців:

– Жінка не винна. Як Михайла гнали енкаведисти, вона бігла услід, щоб передати синові харчів, але ті не дозволили.

Віталь глипнув люто очима.

На нашому терені сотнею УПА командував якийсь Верещака. Мав він одну прикмету – металевий передній зуб. А в лавах УПА почалось щось незрозуміле – викривалися криївки, гинули повстанці. Добре пам'ятаю, як розстрілювали їх у передживну пору з літаків. В одному з боїв загинуло понад 30 упівців (нині могила впорядкована, освячена). Не стало сотні Верещаки. А Верещака?

Коли війська НКВС витіснили повстанців з хутора, у багатостраждальній хаті жінки-фронтовички втретє – вже... з енкаведистами з'явився Віталь. Серед прибульців був один з обличчям, щільно закутаним плащем-накидкою.

– Вона допомагала бандерівцям! – знову жовтий обкурений палець Віталя націлився на жінку. Тихий зойк вирвався з її грудей.

– Та як же я могла їм допомагати, коли мої чоловік та син у Червоній армії воюють?

До жінки підійшов чоловік із закритим обличчям. Частково відкривши його, він подивився на схвильовану жінку і сказав:

– Я її не знаю.

Цих кількох секунд було жінці досить, аби в гостеві-інкогніто впізнати... сотника УПА Верещаку. Підтвердженням цьому був і металевий зуб, який теж встигла побачити жінка. Сім'я фронтовиків була врятована.

Був іще сумнозвісний душогуб Твердий, який прославився на Любешівщині вбивствами невинних людей, жінок, дітей. Радянська влада зачислила його до бандерівців, намагаючись ототожнити з „твердовщиною" всю визвольну боротьбу українців проти московської окупації. Та чи був Твердий бандерівцем взагалі? Хто може назвати підрозділ УПА, де він служив, його командира, місце дислокування, інші, бодай найменші, факти? І як міг син „українського буржуазного націоналіста", "серійного вбивці", здобути освіту, зробити кар'єру аж до майора КДБ? А що Віталь і Твердий одного поля ягоди – може підтвердити той факт, що першого поставили бригадиром у колгоспі. Ну і нехай. Можливо, і не вбивав. А другий – Твердий? Прийшов із „повинної" і замість розстрілу, а чи як мінімум 25 років Воркути, був призначений... бригадиром у рідному селі Погулянці. Згодом десь виїхав. Люди кажуть, що жив у Москві, де і син служив. Після „відлиги" люди – вцілілі жертви, родичі загиблих – стали вимагати від Москви судити Твердого. Москва довго „добро" не давала. Та згодом цього нелюда привезли в Любешів. Засудили до смертної кари. Однак люди переконані, що то був чистої води фарс. Твердий, якщо нині й не живе, то помер своєю смертю.

Доля Верещаки мені невідома. А Віталь бригадирствував недовго і своє отримав. Одного дня його труп знайшли на дорозі. Хто вбив – помстилися за наругу жертви, а чи вцілілі „побратими", чи ліквідували „органи" як небезпечного свідка – залишається тільки здогадуватися.

Валентин ПОЛІЩУК,
м. Любешів, Волинська обл.

НЕПЕРЕМОЖНІ «СІРІ ВОВКИ»

У 1943 р. на території Чортківської округи ОУН, що з 1945 р. в системі організаційно-територіальної структури УПА називалася 18-тим Чортківським тактичним відтинком “Стрипа” й підпорядковувалась Третій подільській військовій окрузі “Лисоня” УПА – ”Захід”, сформувалася сотня УПА “Сірі вовки” під командуванням блискучого повстанського стратега Петра Хамчука, псевдо „Бистрий”.

Згодом ця сотня переросла в курінь “Сірі вовки”. Під час бойових дій його однаково переслідували як німці, так і більшовики.

Петро Хамчук – син Михайла – народився 26 липня 1919 р. у с. Великі Чорнокінці на Тернопільщині у селянській родині. Закінчив Чортківську механічну та педагогічну школи. У 1940 р. мобілізований до Червоної армії і направлений у Маріуполь до офіцерської школи. З початком німецько-совєтської війни перебував на фронті. Потрапив до німецького полону. У 1942 р. служив у охоронних військових відділах на Поліссі. Звідти втік і в 1943 р. почав формувати сотню УПА “Сірі вовки”. З 1945 р. – командир 18-го Чортківського тактичного відтинку “Стрипа” зі ступенем старшого булавного.

“Бистрий” комплектував повстанський відділ добровольцями з рідних Великих Чорнокінців, затим – повстанцями з різних сіл Чортківського, Заліщицького, Бучацького та інших повітів. Колишній стрілець УПА з куреня “Бистрого” Михайло Липовий, пс. “Крук” з с. Угриня Чортківського п-ту повідомляє, що зголосився до сотні у січні-лютому 1943 р. у складі роя “Колоса” з Борщівського п-ту, до якого входили стрільці “Півень”, “Байрак”, “Весло” з с. Джурина, “Соловей” з с. Колиндян та інші. “Колос” повернувся на Борщівщину й команду роєм обняв “Птах”. Цей же повстанець, характеризуючи командира “Бистрого”, пише, що “формування здійснювалося конспіративно у районі сіл: Хмелів, Садки, Шутроминці Заліщицького п-ту. Вночі стрільці виходили на вогневі заняття. Там познайомилися з “Бистрим”. За рухами в розмові відчувалося, що це жвавий і кмітливий командир.

“Бистрий” володів усіма чеснотами повстанського командира. Завжди навчав новобранців сотні: “Перед ворогом ховай дійсність, показуй ложність”. Він ніколи не боявся куль. Бувало, вони свистять зліва або справа, а він тільки головою схитує. Це була не показова хоробрість, а набутий досвід фронтовика.

З цього приводу завжди мав звичку говорити: “Брате-жиде, як тебе має вбити куля, то вб’є і на печі”. У бою “Бистрий” ніколи не прилягав на землю, а стріляв прицільно навколішки з карабіна.

Гарно співав. Бувало, з чотовим, пізніше сотенним Іваном Кульчицьким, пс. “Сич”, із с. Росохача Чортківського п-ту, колишнім дяком як заспівають “Ой три шляхи широкії” – “Бистрий” басом, а “Сич” тенором – серце краялося.

Одного разу господарчий сотні приніс йому масло. Але він його не їв, а наказав поділити між стрільцями.

1943 р. промайнув дуже швидко у підготовці стрільців до важких боїв з німецькими та більшовицькими окупантами.

“Бистрий” умів підбирати командні кадри. Коли сотня згодом виросла за чисельністю до куреня, сотенними призначив хоробрих командирів, відповідно чотових і ройових, які прославились у боях.

Першою сотнею командував Микола Скринчук, пс. “Хмель” (нар. 1923 р.), з с. Залуччя (нині Подоляни Хмельницької обл.). Зростав під час більшовицьких репресій і колгоспної експлуатації. Наприкінці 1942 р. воював на Волині. Повернувшись додому, влився до куреня УПА “Бистрого”. Проявив себе сміливим, здібним командиром. 15 червня 1945 року був поранений біля с. Жилинців Борщівського р-ну і потрапив до рук червоних. У 12-ому т. Літопису УПА написано, що “Хмель” помер від ран у лікарні. Насправді ж він вижив. 18 серпня 1945 р. Миколу Скринчука і 18 повстанців судили у Чорткові. На суді “Хмель” тримався мужньо. В останньому слові сказав: “Розстріляйте мене якнайшвидше, щоб я вас не бачив”.

Миколі Скринчуку оголосили смертний вирок, але не розстріляли. Спровадили у Воркуту на 15 років концтаборів. Подальша доля його невідома. Проте старожили пам’ятають Скринчука і щиро відгукуються про нього.

Після полонення “Хмеля” пост сотенного обійняв досвідчений командир Іван Щикульський, пс. “Рубач” (нар. 1915 р.), з с. Озеряни Борщівського п-ту. Восени 1945 р. після реорганізації куреня на менші відділи призначений організаційно-мобілізаційним референтом ОУН Кам’янець-Подільської обл. Заарештований 1947 р. у Львові. Відбув ув’язнення і заслання. Помер 1997 р.

Другою сотнею – “Чорноморці” орудував сотенний Іван Кульчицький, пс. “Сич” (нар. 1919 р.), з с. Росохача Чортківського п-ту. Член ОУН. У 1940 р. мобілізований до Червоної армії, де також закінчив старшинську школу. На початку німецько-совєтської війни пробився додому й негайно зголосився до куреня “Бистрого”, де успішно керував сотнею. Загинув 24 квітня 1945 р. під час бою сотні у лісі біля с. Шутроминців на Заліщанщині. Його заступив Онуфрій Наконечний, пс. “Ростислав” (нар. 1915 р.), з с. Давидківців Чортківського п-ту. Член ОУН з довоєнних часів. Служив у польському війську. Під час більшовицької окупації 1939–1941 рр. був арештований НКВС. Напередодні німецько-більшовицької війни мешкав нелегально. Опісля служив комендантом української поліції в с. Улашківцях. Рятував населення від німецьких арештів та вивезення на роботу до Третього рейху.

Під загрозою арешту гестапо перейшов до куреня Петра Хамчука – “Бистрого”. Спочатку був призначений чотовим першої чоти другої сотні. Розстріляний НКВС у жовтні 1945 р. в чортківській тюрмі.

Псевдо командира третьої сотні – “Півень” (справжнє прізвище невідоме). Загинув 7 травня 1945 р. у бою на Качуровій горі поблизу с. Сосулівки Чортківського р-ну.

У матеріалах куреня часто згадується чотовий на псевдо “Бурлака”. Це Микола Навізівський (нар. 1916 р.) з с. Ворвулинців Заліщицького п-ту. Напередодні Другої світової війни служив у польському війську, потрапив у полон. Повернувшись додому, активно сприяв розбудові УПА. Загинув “Бурлака” на початку квітня 1945 р. у запеклому бою на хуторі Теклівці, що біля Мишкова, на межі Борщівського і Заліщицького р-нів. “Бурлака” був надзвичайно здібною, допитливою людиною. Добре володів німецькою мовою. Віртуозно грав на скрипці, навіть лівою рукою. Збереглися свідчення, що Микола заповідав у разі загибелі поховати його на узвишші поблизу села Більча-Золотого. Можливо, побратими й виконали його волю, бо після бою рідні не знайшли тіла загиблого.

Такими ж чеснотами характеризуються всі інші командири героїчного куреня, що ділили зі своїми стрільцями радість перемог і смуток невдач до останніх днів його існування.

Квартируючи на Заліщанщині, “Бистрий” здійснив кілька зачіпних боїв з німецькими окупантами. Один з них відбувся 15 лютого 1944 р., коли чота “Рена” вийшла на постій до с. Садків Заліщицького п-ту.

Наприкінці лютого 1944 р. сотня “Бистрого” вирушила в рейд у західні райони Тернопільщини. Перебралися через р. Стрипу й пішли назустріч випробуванням.

Заглибившись у німецький тил, “Бистрий” з сотнею постійно маневрував. Діставшись віддаленого хутора, відпочивали. Згодом командувати сотнею став чотовий “Лемик” (прізвище невідоме).

Стрілець Михайло Липовий, пс. “Крук”, розповідає, що “Лемик” був трохи старшим від стрільців. У 1939 р. брав участь у подіях на Карпатській Україні, де дістав поранення. “Крук” був гарячкуватий. Стрільці між собою говорили, що заведе він їх у халепу. 27 березня 1944 р. загинув. А сталося це так. Упівці стояли у с. Лазарівці на Підгаєччині. Там висадився більшовицький десант. Повстанці вступили з ним у бій і перейшли до сусіднього Яргорова. Тут до них прибігли дівчата й сказали, що у їхній хаті засіли три диверсанти. Лемик витягнув з кишені пару золотих, дав дітям і сказав, щоб мама купила диверсантам горілки. За півгодини пішов до хати, щоб роззброїти більшовиків. Підійшовши близько, різко відчинив двері, але тут же упав, прошитий кулеметною чергою. Червоні кинулися утікати до р. Золотої Липи, але їх наздогнали кулі упівців.

Повстанці перенесли “Лемика” до сусіднього села Баранова і поховали на цвинтарі біля входу. Хотіли дати салют, але навколо стояли війська. Тоді стиха заспівали “Ой зацвіла черемха, зацвіла яворовим білим цвітом...’’

На місце загиблого “Лемика” сотенним став чотовий “Рен”, але незабаром повернувся “Бистрий” і продовжив командувати сотнею.

Наприкінці червня 1944 р. сотня “Сірі вовки” увійшла в Затуринські ліси на Підгаєччині, де вступила в бій з німецькими військами. Про перебіг цього бою розповідає той самий учасник М. Липовий, пс. “Крук”: “Недалеко від краю лісу, де ми зупинились, був яр – там вода. Як завжди, дехто приліг, а інші, кому випало, пішли на стійку. Кухарі “Ліщина” та “Піддубний” готували сніданок. У обідню пору, нарешті, ми поснідали.

Надійшла команда чистити зброю. “Бистрий” і бунчужний “Вихор” на конях поскакали в розвідку. На той час захмарилось. Почало гриміти. Один із стрільців вирішив не чистити цівку, а дочекавшись, коли загримить, вистрілив з кріса. Але постріл почули у селі німці.

Через декілька хвилин на змиленому коні прискакав „Бистрий”: “Хто стріляв?!”. Стрілець вийшов з лави. “Діти мої, – сказав “Бистрий”, – ще буде час красно ходити, лише було б у чому”. Ми довго розмірковували, що мав на увазі командир. “Бистрий” наказав будувати колиби, окремо на кожний рій, і посилити застави з кулеметами. Ще до цього стрілець “Юрко” побачив у лісі німця з кіньми, що приїхав по дрова. Він застрелив його, розконспірувавши таким чином постій.

Після пострілів над лісом низько почали кружляти два німецькі літаки. Як з’ясувалось, вони засікли повстанців. Здалеку долинав гуркіт моторів. “Бистрий” наказав зайняти кругову оборону, замаскуватись і чекати на наступ німців. Я отримав завдання іти на заставу, а коли побачу німців, непоміченим відійти.

Десь о десятій ранку 25 червня 1944 р. побачили німців, які пішли ланцюгом прямо на наш табір. Ми негайно доповіли “Бистрому”. Німців підпустили дуже близько – метрів п’ять-шість від нас – і відкрили щільний вогонь з усієї стрілецької зброї, яку мали. За хвилину земля стала сірою від трупів у мундирах.

Деякі наступаючі проривалися до табору, але їх добивали з кущів. Тоді гітлерівці перегрупувалися й почали бити з мінометів. Бій тривав до заходу сонця. Ми знялися з оборони й відступили у глибину лісу. Раптом з-за сосни нас обстріляв німець і смертельно поранив кулеметника “Бука” і стрільця “Козаря”, але чотовий “Сич” убив ворога. “Бистрий” провів оперативну нараду з чотовими “Реном”, “Бурлакою” та сотенним “Сичем”. З двома чотами він вийшов у західному напрямку, а наша чота “Рена” – у східному до с. Швейкова Підгаєцького п-ту.

У цьому ж селі також відпочивали фронтовики. На краю стояв вартовий. Ми його прибрали і з городів увійшли до села. Пораненого “Козаря” віддали представникам теренової сітки ОУН, й подальша доля його мені невідома.

Ми розійшлися по оселях, а рій “Птаха” поселився у стодолі на краю села. Місцевий хлопчина приніс нам молока і два буханці хліба. Потім у Норильську я дізнався, що то був Антін Михальчук.

За даними 12-го Літопису УПА, у Затуринському бою загинуло майже 300 німецьких солдатів, що викликає скептицизм у опонентів. Проте ці цифри, напевно, є правдиві. Бій був справді гарячий і несподіваний для окупантів. Українські повстанці застосували тактику удару із засідки. Влучні постріли стрільців і кулеметників принесли перемогу молодим упівцям. “Бистрий” міг не давати цього бою й спокійно відступити у глибину лісів. Але він хотів випробувати силу і міць своїх стрільців. З описом бою у Затуринських лісах Михайла Липового перегукуються спогади його учасників, колишніх стрільців Дмитра Бурмея із с. Базара Чортківського р-ну, Михайла Бугери із с. Іванкова Борщівського р-ну, Петра Твардовського із с. Затурина на Підгаєччині та інших.

Без сумніву, більшовицькі партизани не мають аналогів Затуринському бою, і він золотою сторінкою увійде в історію бойових дій УПА з німецькими окупантами.

Повернувшись через лінію фронту на територію Чортківської округи, сотня “Сірих вовків” виросла до куреня під однойменною назвою. Повстанці виграли кілька боїв з совєтськими військами.

22 листопада 1944 р. “Сірі вовки” заквартирували у лісі біля

Петро Хамчук – “Бистрий”

с. Хмелева Товстенського р-ну. Повстанці промокли від дощів і були голодні. Увечері загін увійшов на постій до села, а звідти подався до с. Садків. Мешканці привітно зустріли повстанців. Але, щоб не наражати село на небезпеку, упівці відійшли на постій до лісу. Цього разу “Бистрий” змінив тактику. Далеко у ліс не заглиблювались, а розмістилися на самому його краю.

Сотенний інтендант “Чумак” пішов з групою стрільців у Садки по харчі. Після вечері “Бистрий” планував тут заночувати. Незабаром до села в’їхала автомашина з більшовицькими солдатами для облави. Не відаючи, що сотня на узліссі, зупинилися за десять метрів від повстанців. Солдати почали вискакувати з кузова.

“Бистрий” скомандував: “Вогонь!”, – і понад 26 трупів “кашкетників” (так він називав енкаведистів) упали мертвими від зливи куль. Хтось із стрільців кинувся за трофеями, але “Бистрий” крикнув: “Назад!”, — наче відчував, що на підмогу прийдуть нові сили більшовиків. Так і сталося. З’явилося три студебекери з солдатами. Наче заворожені, зупинилися на тому ж місці й почали вивантажуватися, не сподіваючись, що повстанці очікують на них. Знову команда: “Вогонь!”, – і ворожі втрати – біля півсотні убитих і поранених.

Ще й дим не розвіявся, як упівці побачили нову колону із семи автомашин, що наближалася. Сили ставали тепер нерівними, і повстанці відступили за село. Уже сутеніло. Навздогін більшовики обстрілювали загін мінометним вогнем та поквапливо збирали свої втрати.

Після садківського бою курінь “Бистрого” помаршéglirував уздовж придністровських сіл до Синькова. Відділ збільшувався добровольцями, адже кожне село краю було патріотичне і захоплено вітало повстанців.

26 листопада упівці слухали в церкві Службу Божу та організували віче, на якому виступив політвиховник. Наступного дня через мілину на Дністрі перейшли на Буковину, де мали сутички з більшовиками в Онуті, Топорівці та інших селах. Через кілька днів повернули на Заліщанщину.

Наступний 1945 р. для куреня був насичений важкими кровопролитними боями, маневрами. Курінь завдавав совєтським окупантам нищівних ударів, хоч і сам зазнавав утрат. Найвідоміші бої відбулися 2 лютого 1945 р. у с. Червонограді Заліщицького р-ну, березні-травні у с. Худіївці, біля с. Гермаківки, у Циганських, Скалецьких, Жилинських лісах Борщівського р-ну. Деякі з них висвітлимо докладніше.

14 березня 1945 року, зайшовши у село Худіївку Борщівського р-ну, курінь “Бистрого” відпочивав після безперервних боїв. Зупинилися тут не випадково. Село розкинулося у глибокому природному каньйоні. Густий весняний туман, здавалося, надійно прикрив його. Та раптом до села підступили червоні. Курінь вийшов назустріч грабіжникам і зупинив їх на підході до села. Від досвітку до полудня не вщухав бій. А коли більшовикам прибула підмога, повстанці бойовим порядком відступили у ліс. Облавники наступали, але кожна спроба їм дорого обходилася.

Бій у Худіївцях був запеклим і жорстоким. Під вечір облавники застосували гармати. У темряві курінь відірвався від переслідувачів і подався в Шупарські ліси. Худіївський бій був однією з найбільших перемог повстанців на території Надзбруччя. Ворог втратив 80 убитих, в тому числі 16 старшин. Мали втрати й упівці – 5 убитих, 5 важко- і 5 легкопоранених. Були поранені Михайло Ничка з Шупарки та Іван Слухенький з Новосілки Заліщицького р-ну. Ничку привезли на лікування до села Костільників Заліщицького р-ну, але його видав місцевий агент. Повстанець підірвався гранатою. З убитих відоме ім’я Дмитра Чубея “Орла” – кулеметника, уродженця села Бабинців, який прикрив відступ друзів, помстившись за батька, розстріляного перед Різдвяними святами. Поховали його на місцевому цвинтарі.

... Повечерявши у Шупарці, упівці подалися до Гермаківки. Йшли цілу ніч. Стрільці знемагали, бо рілля на полях розмокла й чоботи з неї витягати було нелегко. 15 березня досвітком підійшли до Гермаківки. Основні частини увійшли до села, а перша чота другої сотні відійшла на лісництво для охорони. Людей відправили у розвідку. Гермаківчани дуже привітно зустріли захисників. Пригощали чим могли. Дівчата принесли кілька відер вареників і смажену яєшню. На ніч заставу змінила друга чота із сотні “Хмеля”.

Але й ворог не дрімав. Удосвіта з Борщева залізницею прибуло військо і намагалося ввійти в Гермаківку. Застава не витримала наступу ворога і відступила до села. Енкаведисти почали її оточувати, але сотня “Хмеля” витіснила нападників з великими втратами для них. Щоб уберегти село від мінометного вогню, який відкривали червоні, “Бистрий” приблизно о шостій годині віддав наказ відступити на Нівру.

У Нівpі, коли вояки снідали у господарів, почалися обстріли. Щоб відірватися від погоні, “Бистрий” дав наказ звалити на дорогу телефонні стовпи та черешні, що росли обабіч шляху. Під мінометним вогнем вечеряли у Турильчі. Сотник “Сич” наказав стрільцям Михайлові Бугері, пс. “Карпо” та Михайлові Нижнику, пс. “Дуб”, котрі добре знали місцевість (самі з с. Іванкова), виводити підрозділи у Циганські ліси. Звідти кожна сотня рушила за своїм маршрутом. Там “Бистрий” зібрав 40 стрільців для кінного почету.

...Увечері 21 березня чота кінноти куреня “Сірі вовки” вступила в бій у лісі біля с. Циган Скала-Подільського р-ну. Приблизно о 21-й год. чота швидким маневром перегородила облавникам шлях до райoну, зробила засідку на шосе Чортків-Скала-Подільська біля с. Гуштина. Ворожу сотню було розбито. Знищено понад 60 солдатів, кілька полонено, решта розбіглися.

5 травня 1945 р. у перший день Великодніх свят відбувся переможний бій повстанців у лісі біля с. Мишкова на Заліщанщині. Напередодні бою стрільці квартирували декілька днів у легкозбудованих куренях, які простягалися уздовж лісу в два ряди. Потім командир влаштував у лісі стрілецький огляд. Примусив чистити зброю й повідомив, що йдуть на них великі сили облавних військ так званої “червоної мітли” з метою розгрому повстанських загонів.

“Бистрому” для остаточного укомплектування куреня не вистачало ще 12 стрільців. Він звернувся до станичних найближчих сіл, і наступного дня до лісу прийшло 60 стрільців із самооборонних кущових відділів. Кожен вважав, що воювати у загоні прославленого “Бистрого” почесно. Але їх було забагато. “Бистрий” вишикував кущовиків і звернувся до них з такими словами: “Що таке УПА, хто туди йде, і хто не повертається? Ще раз подумайте добре. Можливо, у когось є старі батьки, хворі, може, хто боїться, раджу повернутися додому. Хто думає, що у курені на нього чекатимуть цікаві мандрівки, – помиляється. Дезертирів у нас немає. А хто самовільно покине відділ, того дома знайде наша Служба безпеки, яка страшніша за гестапо”.

Після розмови дав команду дванадцятьом добровольцям вийти вперед, решті стояти на місці. Через декілька годин за допомогою переносної радіостанції “Бистрий” отримав повідомлення про наближення червоних до Мишківського лісу. Розгорнув мапу Кубійовича (нею користувалася УПА – Н.М.) й накреслив план дій. Щоб відволікти увагу червоних, з основними силами відійшов у напрямку лісу “Галилея” біля с. Сосулівки Чортківського р-ну. Бійцям самооборонних кущових відділів наказав залишитися на місці й дати бій.

Лісовий масив біля Мишкова був дуже сприятливий для оборони. Серединою тягнувся великий яр, на берегах якого залишилися добротні німецькі траншеї аж до р. Серета.

Об одинадцятій годині більшовики почали наступ. Йшли навпростець лісом на повстанську засідку. Прогримів залп, і взвод солдатів, які майже впритул підійшли до траншеї, упали вбитими. Червоні відступили. Здалеку почали кричати: “Бандьора, сдавайсь! За каво ваюєте?”. Упівці з траншей відповідали: “За самостійну Україну. Не бажаємо колгоспів і Сталіна”.

Згодом совєти почали новий наступ з південної сторони від с. Міжгір’я і Більча-Золотого. У селах дзвонили Великодні дзвони, їх воскресний гомін долинав до середини лісового масиву, наповнював завзяттям серця борців.

Підпустили “кашкетників” близько і вдарили зі всіх видів стрілецької зброї. Безліч свіжих трупів. Сутеніло. Більшовики почали пускати ракети над лісом та обстрілювати траншеї з мінометів. Повстанці занепокоїлися – що буде далі? Коли зовсім стемніло, з Борщівського р-ну на допомогу прийшли 50 курсантів підстаршинської школи, що містилася у польських маєтках с. Королівки, й несподівано зайшли у тил групі облавників. Скориставшись темнотою та панікою більшовиків, повстанці прорвались біля с. Міжгір’я.

7 травня сотні “Сірі вовки” і “Чорноморці” під командою “Бистрого” квартирували у лісі біля села Сосулівки Чортківського р-ну і вступили в запеклий бій на Качуровій горі, де збили радянський літак.

З архівних документів довідуємося, що наприкінці травня та в червні відбулися облави червоних у Скалецьких та Жилинських лісах. В останніх квартирувала чота із куреня “Сірі вовки”. Їх увесь день переслідували. Чота маневрувала у лісі, знищила 15 червоноармійців і ввечері без втрат вирвалася з оточення.

14 червня облави тривали у Скалецькому та Борщівському р-нах. У цей час тут перебували дві чоти “Сірих вовків” під командою “Гарта” і “Кармелюка” та сотенний “Хмель” з почтом. Протягом дня тривали маневрові бої, й увечері бійці без втрат вирвалися з оточення. Ворожі втрати невідомі.

15 червня сотенний “Хмель” з почтом затаборував у житі біля села Козаччини Борщівського р-ну на жилинських полях. Розвідувальний літак, завваживши стрільців, почав обстрілювати їх з кулемета, а також закидати гранатами, від чого загинуло 12 упівців. Важкопоранений сотенний “Хмель” потрапив у полон.

Через кілька днів над Жилинськими лісами з літака розкидали листівки, в яких повстанцям пропонували здаватися. В одній з них у знущальному тоні повідомлялося про “Хмеля”: “А тепер сидить “сірий вовк” за ґратами, блимає очима і жде своєї кари за злочини”.

Наприкінці жнив 1945 р., розповідають учасники бойових дій, куреням рейдувати стало дуже важко. “Сірі вовки” зазнали значних втрат. З рештками повстанців “Бистрий” перебазувався у Монастириські ліси, де намагався зберегти сили. Частина бойового складу перейшла на власні терени у розпорядження теренової сітки ОУН, самооборонних кущових відділів. Петро Хамчук загинув у перестрілці з емдебістами 21 січня 1947 р.

Підсумовуючи хроніку основних боїв “Сірих вовків”, зазначимо, що усі вони були переможними. Добре знання місцевості, оперативні маневри, помножені на сміливість і самопожертву вояків, приносили повстанцям воєнну удачу. “Бистрий” завдавав ударів ворогам там, де на нього найменше чекали. Коли партизанського провідника оточували, сміливо давав бій. Опинившись у невигідному становищі, без паніки відступав.

Курінь “Сірі вовки” був одним з найкращих формувань УПА – “Захід”. Його загартовані стрільці могли б стати ядром новоствореної революційної національно-визвольної армії. Однак майже всім їм довелось загинути серед невідрадних обставин облавних боїв, провокацій та багатолітніх концтабірних поневірянь.

Мешканці краю свято бережуть пам’ять про героїв “Сірих вовків”. Легендарному “Бистрому” освячено в Чорткові бронзовий бюст. Про нього та його славних вояків співають пісні. Одна з них – на слова невідомого автора “Нас “Бистрий” веде командир”:

Під Львовом громили
комуну завзято
І били над рідним Збручем,
Підем і на Київ, підем на Карпати
Із гордим свободи кличем.
Ми – “Сірі вовки” із залізної чоти,
Для нас не страшним є цей вир.
У славному рейді, орлиному леті
Нас “Бистрий” веде командир.

Вічна пам’ять і слава героям куреня УПА “Сірі вовки”, полеглим смертю хоробрих у боротьбі за волю і незалежність України!

Нестор МИЗАК, кандидат історичних наук, м. Чернівці

СПОГАД-СВІДЧЕННЯ

УПА БОРОЛАСЯ ЗА УКРАЇНУ

Світова історіографія визнає УПА найкращим партизанським рухом Другої світової війни. Не маючи ні матеріальної, ні моральної підтримки з-за кордону, українські повстанці понад 10 років протистояли військовим машинам двох найпотужніших за всю історію людства тоталітарних імперій - нацистської Німеччини та більшовицької Росії.

У квітні 1943 р. мене разом з групою юнаків із села Іванків відправили на роботу у військове містечко Борисполя. Там ми зблизилися з патріотично налаштованими полоненими бійцями, які планували захопити зброю, кілька автомашин, підірвати склади і, прорвавшись до лісу, з’єднатися з партизанами. Але Старинський ліс на той час уже був щільно оточений ворогами, і зв’язок з партизанами унеможливився. А наприкінці травня нас відправили до Німеччини. На станції Радзивілові (Львівська область) місцевий юнак – двадцятирічний Іван Бохонко допоміг нам утекти до УПА. Іван був членом ОУН, працював на залізниці. Виконуючи завдання організації, влаштовував диверсії.

За згодою з тамтешніми патріотами ми пішли на Схід, щоб боротись із окупантами і встановлювати українську владу.

На території Західної України майже повсюдно господарювали угруповання ОУН та УПА. Тільки біля залізниць та у містах ситуацію контролювали німці. Весь народ, свідомий і волелюбний, боровся з окупантами, всіма силами чинив опір ворогам. Навіть старенька бабуся одного разу з печі нам порадила: “Вам би, дітки, до наших хлопців, у ліс”.

На другий чи третій день мандрівки лісом ми натрапили на щойно спалене село. Вціліли лише печі та димарі. Біля одного згарища була жінка, яка розповіла, що на початку 1943 р. німці пограбували село і забрали дівчат, але загін УПА, перебивши конвоїрів, звільнив їх. Німці помстилися: на Великдень за допомогою авіації і запальних бомб спалили село. Під час розмови з жінкою до нас наблизились озброєні люди – бійці місцевого загону. Їхній командир сказав: “Ми їх били на землі, а тепер битимемо і в повітрі – маємо зенітну артилерію”.

У загоні були ще бійці з колишніх оточенців із Київської області та Донбасу. Нас запрошували в школу старшин УПА, але ми хотіли додому.

У Бердичеві ми потрапили до гестапівської в’язниці. Там я познайомився з в’язнем-націоналістом Терещенком. Він до війни працював директором однієї з шкіл на Житомирщині, а тепер у своєму районі очолював осередок ОУН. За доносом зрадника Савіцького (його тримали у камері №5) вся група ОУН (близько 100 чоловік) була заарештована гестапівцями і розстріляна. Про це мені розповів в’язень нашої камери Трохим Барабанов. Після війни я шукав товаришів по камері №6, але безрезультатно. Очевидно, німці знищили їх.

У 80-х роках я знову побував у Радзивілові (Червоноармійськ). Племінник Івана Бохонка і його рідна сестра розповіли мені про трагічну загибель групи патріотів – членів ОУН. У 1944 р. гестапівці заарештували шістьох патріотів, у т. ч. Івана Бохонка. На ранок їхні тіла знайшли в яру на околиці міста.

У повоєнні роки дві мої однокласниці – Ольга і Марія – працювали на Західній Україні педагогами. Вони розповідали, що до них на квартиру приходили поляки з УПА, проводили агітаційну роботу. Це були інтелігентні, порядні хлопці. На все життя в дівчат залишилися приємні спогади про тих юнаків. Натомість спогади про офіцерів радянської армії – зовсім протилежні. Уникаючи зустрічей з ними, дівчата змушені були ночувати в копиці сіна.

Я ніколи не вірив більшовицькій пропаганді, котра очорнювала діяльність патріотів нашого народу – членів ОУН-УПА. У гестапівській в’язниці, очікуючи на смертний вирок, я гостро відчував бажання жити. Хотів розповісти людям про побачене, почуте й пережите. Моя мрія здійснилась...

Пишаюся тим, що народився українцем. Завжди прагнув свободи. І за неї боровся, як міг. Мав щастя бути поряд з бійцями опору під час ворожої окупації, тому дуже ціную нинішню свободу, беру посильну участь у громадсько-політичній діяльності. Найбільше моє щастя – що діждався волі, незалежності і державності України.

Вимагаю, щоб влада в Україні визнала ОУН-УПА як активних борців проти окупантів.

Слава героям України!

Андрій СВИРИД,
с. Іванків, Київщина

БОРЦЯМ – ДОЗЕМНИЙ УКЛІН!

Голові Всеукраїнського Братства ОУН-УПА достойному Михайлу Зеленчуку

Вітаю Вас і у Вашій особі Всеукраїнське Братство ОУН-УПА з річницею створення Української Повстанської Армії. Схиляю голову перед Братством ОУН-УПА за довголітню боротьбу за Самостійну Соборну Українську Державу, за перенесені Вами катування у в’язницях, за Ваше каторжне життя і важкий труд на вічній мерзлоті Сибіру, активну працю на піднятя в народі української національної свідомості та ідеї.

Вічна пам’ять героям ОУН-УПА, відомим і невідомим, котрі в боях з окупантами віддали своє життя за незалежність України. Схиляю голову перед Січовими Стрільцями та всіма тими, хто здобував і обороняв Українську Народну Республіку, хто творив Закарпатську Україну.

Усі вони змагали за золотий Тризуб і блакитно-жовтий Прапор, поклали на вівтар перемоги своє життя. Нехай живе про них вічна невмируща слава.

А Вам, усім ветеранам ОУН-УПА і вашим родичам, зичу міцного здоров’я і довгих років життя.

Найбільшим болем для українців є те, що вже минула 14-та річниця незалежності Української держави, а ще досі не визнано на державному рівні ОУН-УПА – борців за її незалежність.

Відтак стає зрозумілим, що більшість представників влади – це люди без національної свідомості, без знання справжньої історії України.

Юрій Іллєнко, автор кінофільму „Молитва за Мазепу”, сказав: „Тоді буде Україна національно-демократичною, коли державними мужами будуть такі, як Є. Коновалець, С. Бандера, Я. Стецько, Р. Шухевич”. Воістину, це так!

Усім борцям за самостійну Україну, воякам ОУН-УПА і політичним в’язням – доземний уклін.

Слава Україні! Героям Слава!

Маруся БОДНАР,
Вінніпег, Канада

ТРИВОГИ БРАТСТВА ОУН-УПА

4 жовтня у Львові відбулося розширене засідання Головної Булави Всеукраїнського Братства ОУН-УПА.

Голова ВБ ОУН-УПА Михайло Зеленчук поінформував присутніх про пропозицію громадських організацій та політичних партій провести до Дня створення УПА масовий парад Слави України на Хрещатику й Майдані Незалежності. Орест Васкул зокрема повідомив, що створено громадський Комітет з проведення свята Покрови, який опрацював і надіслав Президентові звернення з проханням започаткувати традицію святкування Покрови на державному рівні і визначити Указом 14 жовтня Днем захисника України.

Проте відповіді ні від Президента, ні від Київської влади про дозвіл на проведення свята УПА – Покрови не надійшло. Обговорення цього питання супроводжувалося дискусією: що нам дала помаранчева революція?; чому нова влада відвернулася від проблеми державної ваги – визнання боротьби ОУН-УПА за волю України?; чому визнання УПА узалежнене від українофобського, російського шовіністa, колишнього члена політбюро КПУ генерала Герасімова?; чому не втілюються заклики, що лунали на Майдані з уст наших лідерів?

З урахуванням цих обставин Булава не могла приймати конкретних рішень щодо поїздки в Київ. Вирішили зосередитися на святкуваннях на місцях.

На засіданні також обговорювалася проблема «Говерли» – лікарні відновного лікування і відпочинку для ветеранів ОУН-УПА в Моршині. Вона побудована ВБ ОУН-УПА на пожертви меценатів з України і діаспори та за допомогою місцевої влади. Братство є власником споруди та медичного устаткування включно з трьома автомобілями. У грудні 2001 року, за Договором між ВБ ОУН-УПА та Управлінням охорони здоров’я Львівської ОДА, «Говерла» передана Братством в безоплатне користування Управлінню на 5 років для оздоровлення ветеранів УПА по 75 осіб щомісяця.

5 серпня 2004 року Наглядова рада Братства провела перевірку роботи «Говерли» і виявила 10 відпочиваючих, які не мали путівок і посвідчень Братства ОУН-УПА. А це – десять тисяч бюджетних коштів. Жодних пояснень ні „ліві” відпочиваючі, ні старша медсестра лікарні, яка брала участь у перевірці, надати не змогли. А нещодавно у «Говерлі», внаслідок байдужого ставлення лікарів до хворого, помер Євген Свистун.

У лютому ц.р. ВБ ОУН-УПА звернулося до голови Львівської ОДА з вимогою замінити головного лікаря І. Николишина. Одначе жодної реакції не було. На засіданні Головної Булави 32 делегати одностайно проголосували за недовіру начальнику, Управління ОЗ Львівської ОДА п. І. Геричу який ігнорує Договір з Братством про «Говерлу».

У разі невиконання прохання щодо п. Николишина і Герича, ВБ ОУН-УПА змушене буде не поновлювати договір з Львівською ОДА щодо «Говерли», термін дії якого закінчується в грудні 2006 року.

На засіданні було розглянуто низку інших питань діяльності Братства.

Конгрес-інформ

ЗРАДНИКАМ – НЕМАЄ І НЕ БУДЕ ПРОЩЕННЯ!

Головна Булава Всеукраїнського Братства ОУН-УПА 4 жовтня прийняла заяву, у якій засудила наміри влади в західних областях України надавати статус „Учасника бойових дій ОУН-УПА” деяким колишнім воякам УПА, котрі зі зброєю в руках перейшли на бік ворога.

Одні з них після допитів енкаведистами пішли служити в т. зв. „істрєбітєльниє батальйони”, інших завербували як таємних сексотів, яким ставилося завдання поширювати чутки, вести т. зв. «шептану пропаганду». Окрема категорія зрадників йшла в провокативні лже-боївки, які під виглядом УПА вбивали або захоплювали в полон на підпільних зв’язках своїх побратимів і здавали в руки енкаведистів. Фактично, саме цей метод знищив підпільну мережу ОУН-УПА, і московсько-більшовицькій імперії вдалося припинити боротьбу повстанців за волю України.

Усі ці категорії зрадників по війні, йдеться в заяві, не були суджені, мали допомогу з боку совітської влади, а тепер вони домагаються ще й нових пільг – статусу «Учасника бойових дій ОУН-УПА».

Головна Булава категорично протестує проти цього. Місцева влада не має ні морального, ні юридичного права самочинно надавати таким особам згаданий статус, ігнорувати думку ветеранів УПА, як, наприклад, у Снятинському та Богородчанському районах Івано-Франківської області.

Такі особи, відповідно до кучмівського Указу, можуть мати тільки статус «Учасника бойових дій у «істрєбітєльних батальйонах НКВД» або в «спецбоївках КГБ», а не ОУН-УПА, яких вони, фактично, зрадили...

Це є моральною кривдою для тих, які продовжували боротьбу й загинули за Україну, для тих, котрі живцем потрапили в руки ворога, пройшли муки слідства, смертних камер, жорстоких поневірянь у ГУЛАГах і тепер працюють на утвердження незалежності України!

Головна Булава ВБ ОУН-УПА закликала владу шести областей західного регіону, які визнали Визвольну боротьбу ОУН-УПА на своїх територіях, справедливо підійти до цієї проблеми і не ухвалювати таких несправедливих рішень, а там, де з якихось причин це зроблено, – відмінити ухвали.

Підписи під заявою поставили: За Всеукраїнське Братство ОУН-УПА – голова Михайло Зеленчук; за Волинське Братство ОУН-УПА – голова Микола Стасюк; за Івано-Франківське Братство ОУН-УПА – голова Фотій Володимирський; за Львівське Братство ОУН-УПА – голова Олесь Гуменюк; за Рівненське Братство ОУН-УПА – голова Олексій Мануйлик; за Тернопільське Братство ОУН-УПА – голова Петро Касінчук; за Чернівецьке Братство ОУН-УПА – заступник голови Ірина Войцехівська.

Конгрес-інформ

НОВЕЛА

ЗОРІ ПОВСТАНЧІ

Чути, як зрідка паде долу смерекова гличина та зітхне неподалік на чатах цибатий, завше засмучений старенький стійковий кулеметник Граб. Він ніколи не перечив підстаршинам за оці суцільні стійки. Йому на самотині, у супрязі із ручним німецьким кулеметом, ліпше було вночі вдивлятись у круглі бойківські зорі, аніж нервуватися та червоніти у колибі, де молоді стрільці-батяри плескали сороміцькі гутірки про своїх та чужих любасок…

...Тиша ніжна...

Старий згорблений Граб був занадто чемний, аби слухати і терпіти непристойності. Тому Граб, здається, й не виходив ніколи із стійок. Він був незамінний і в кулеметних стрільбах, і в рискальній праці, коли треба було виладновувати шанці та копати гнізда для бараків. Хтось із стрільців накинув на підтоптаного вуйка свіженьке й поважне намено – Бадіко. Так і прозивали у сотні: Бадіко-Граб...

А світла ніч доглинала решту денних звуків. У теплій низині вже ніби затихла вар’ятувата Річиця, долизуючи дрібне каміння зарінку.

На багристому кленовому листі – двоє. Це – їхня постійна постіль. Бо у всіх просторих шпитальних бараках затягували важчі рани інші повстанці. А оці обоє такі, що вже за кілька днів їх може розбинтовувати лікар-еврей, що мав дивне псевдо: Сват. А ще за тиждень чотовий Крига радитиме сотенному Аскольдові, аби обох одужаних поставив до лави.

Обоє – молоді, гінкі, мов ялинові пагони. Старший – смаглявий двадцятилітній хлопець повільно поверта на листі пронизану зо п’ять тижнів тому мінним осколком ліву ключицю і мовить до молодшого вісімнадцятилітнього худорлявого стрільця:

– Ти, друже Тисе, не мовчи... Ніби мовчанка швидше вилікує твою розчавлену шию. Ти би ліпше щось оповів. Хоча б – про Львів. Файне й велике то місто. Шкода, що німаків та ляхів у ньому забагато. Львів – не те, що мій куций Заболотів... Не бував я у Львові. Та й Заболотів провідував лише двічі. Спершу – за тиждень до війни. Таткові варену бараболю носив до енкаведе, його тоді заперли до криміналу, хоча татко й мав лише два морги пісного грунту. А вдруге – коли мене німаки три роки тому до Німеччини хотіли запроторити, а я біг через весь Заболотів, аж всі перепудились, а конвоїри спалили по мені зо тридцять набоїв. У них тоді не було псів, тому й утік. То я – із Покуття. А нині – на Бойківщині. Скрізь – Україна. Та вона – не українська...

Тис правицею торкнув забинтовану шию і якось надсилу одповів:

– Ліпшим разом, друже... І про Львів, і про гімназію, де я навчався, і про “стрибка”, що в мене вгородив ножа. Ходили ми з ним до одного класу. Українець – українець... Володимиром його звати, того “стрибка”. Інакше – Владзьо. І перші вірші про партизанський цей ліс тобі прочитаю. Як горло одужає. А зараз – перепрошую. Мовчимо. Ліпше на зорі погляньмо, друже. Які вони світлі та мудрі! Вічні! І не б’є зоря зорю, як люди... Увійдемо в зорі...

У чотирьох повстанських очах множилось, яскравіло зоряне

безмежжя, вливалося потічками прохолодного сяйва у зіниці, стелилося легеньким туманням на багрові кленові постільні листки, на байдужі короткі мадярські кріси, на теплі, не раз випрані бинти, що стягували їхні рани. Обидва мовчали.

А зорі круглились, палахкотіли, напливали на круту лобату Мазуру, де гріли зраненими тілами кленову постіль ройовий Орест та стрілець Тис. Хлопці тішились величезною Полярною Зорею, що лукаво підморгувала лише їм, синьою жарівкою тремтіла якраз над повстанським шпиталем. Вони обоє знали це незрадливе світило. Полярна слугувала компасом навіть тоді, коли хмари засновували весь овид. Зоря тоді пробивалась до людей, наче знала, що їх слід рятувати. Легіні у цьому пересвідчились, коли обоє закривавлені виповзали із того невдалого бою: була мряка. Лиш одна Полярна вказувала їм путівець, звала до нього...

Небо довго мовчало. А коли Віз втомлено опустив дишель на Мазуру, якийсь зоряний шмат відірвався від Близнят і, розсипаючи смугою білі іскри, навально помчав на партизанський шпиталь. Може б, і розбризкався по дахах смерекових бараків, та снаги у нього стало лише на каблукувату дугу, яка швидко й вмерла, так і не долинувши до Чорного Лісу. А ген там, ліворуч від зранених хлопців, гейби з-за Калуша, зірвалась інша зоря і полинула до повстанського стану, ніби хтось із вправних небесних стрільців метко вцілив у зжовклу осінню полонину. Зорі мовчазно вибігали з бездонного небесного терену, перехрещувались свої власні плаї, мчали у всі боки, хотіли на землі знайти собі пристанище, бо їм було затісно у бентежному безмежжі.

У цей красний зорепадний шарварок зненацька увірвалась незвично велика зеленава зоря. На часинку зависла над Магурою і повільно згасла, світлими гронцями оббризкуючи шпитальні колиби.

– Паде ракета, Тисе!.. – прошипів вражений Орест. – Чужа...

І враз полониною сипонули червоно-сині зорі. Вони зринали від землі, десь із низовини, у шаленстві гналися одна за одною, люто угвинчувались у теплий осінній овид.

– Трасуючими б’ють ... – якось дивно прохрипів сторожкий Тис, повертаючи запалені очі в кулеметні сполохи.

Розжарені траси стелилися горою все нижче, відтинаючи сонне смерекове галуззя від стовбурів. Доокружжям клекотіли свинцеві зорі. Їх розпечені краплі шерегами перетиналися, змішувалися із небесними, божими світилами й Орест із Тисом виділи, як у кількох кроках від них мертво вп’явся цибатий Бадіко-Граб у скорострільний машінегвер, б’ючи короткими серіями навстріч енкаведистським трасам. Кулеметник щось жаско вигукнув, протяжко кінчивши: “Б-о-же-е-е”...

І за хвильку змовк разом із розкаленим “ручняком”, безсило сповзаючи на дно глиняного шанця.

– Вже по Грабу... Відборовся... – з жалем кинув Орест. Підповз, вихопив із глинища кулемет і вп’явся в нього, б’ючи у постаті, що вже засіріли у передранні.

Зорі падали звідусіль все нижче, язички пломеню вихопилися в кількох місцинах – вогнем пойнялася суха глиця та листя. Знизу, від Річиці, кількаразово вимайнуло гаркаве “у-р-ра-а”... Неподалік, з-за зимарок, викотилось вічнослов’янське “сла-а-а-ва...” Підстаршинська школа входила у бій. – Биймо, друже, смерть... – прошепотів Тис, правицею підгрібаючи під себе карабінну кольбу... – Дай, Боже, витримати і цей бій... Орест ойкнув:

– Здається, і мене дістало... Заживає плече – матиму клопіт з ногою... Гаряча, але можу двигати нею... – й вставив свіжу патронну лєнту. І знов зарокотів.

А зорі мчали, сміялись, множились, палахкотіли, стогнали небом і землею...

Віктор ЛУПЕЙКО
(Друкується із скороченнями)

ГЕРОЯМ УПА ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ

МАРШ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Жахтить зоря – гряде нова епоха.
Плекаймо наш озорений Майдан.
Ми – молоді, палкі і слава Богу:
вируй снаги і мрії океан!

Гуртуймося окрилено, як гори,
горімо смолоскипом уві млі,
щоб повернути Україну гордим
І гордо жити на своїй землі!

ОУН-УПА!.. Заради України
прийшла святої істини пора:
народе, будь по-справжньому
єдиним,
живи, Державо Правди і Добра!
Конгрес, Конгрес – вогонь знамен
священних!
Скажімо світу: „ТАК!” Скажімо: „Це
Великдень наших прагнень
незнищенних!
Це – наш незламний дух, це –
наша честь!”

Йдемо ж вперед, як вал,
один за одним –
бійцівський клич, упевнена хода.
Наш мужній марш – добробут
всенародний,
Наш сяйний час – як повені вода!

Ми вільними і рівними (віднині
назавжди!) залишаймося, брати,
свобода й мова –
хортицькі святині
нам і надалі праведно нести!

ОУН-УПА!.. Заради України
прийшла святої істини пора:
народе, будь по-справжньому
єдиним,
живи, Державо Правди і Добра!
Конгрес, Конгрес – вогонь знамен
священних!
Скажімо світу: „ТАК!” Скажімо: „Це
Великдень наших прагнень
незнищенних!
Це – наш незламний дух, це –
наша честь!”

Валерій ВЕРГУН, м. Українка

ПОВСТАНСЬКА ПРОЩАЛЬНА

Знов рожево цвіте небокрай,
Прокидається в щебеті гай,
Все радіє в ясних кольорах,
Тільки верби – в солоних сльозах.

Їх серця полонила жура,
В їхніх косах повстанець вмира:
„Нене люба, мене вже не жди,
Земле рідна, мене не суди...

Не хотів я цієї війни,
Та напасник прийшов з чужини,
Найдорожче я вам віддаю,
Захищаючи волю свою.

Милі верби – останній мій дах!
Лиш такий я обрав собі шлях...
Я ще тут, а душа в небесах.
Ми повернемось... тільки в піснях!”

Вже на крила беруть журавлі...
Білий мамин рушник на столі...
Заридала у тузі трава...
Біла в неньки, як цвіт, голова.

Анатолій ПОКРИШНЯ,
м. Чернігів

***

Яскраві коралі калини
У лузі палають вогнем...
Багато часу із давнини
Спливло за водою тихцем.

Коли у борні й лихоліттях
У землю лягли юнаки,
Краплиночки крові суцвіттям
Зійшли в калинові гілки.

На згадку вкраїнському роду,
Що волю святу здобули,
За юну нескорену вроду
Подячно коралі цвіли:

Забудькам – як ліки для честі,
Байдужим – щоб збурилась кров,
Щоб душі, згрубілі до жерсті,
Змогла врятувати любов.

Євген ГУЩИН, член КУН, м. Київ

СПОВІДЬ ВОЯКА УПА

Це правдивий герой України,
Бронзовіють слова на устах:
"Ти ніколи не вмреш, Україно,
Незборимий твій волі Стяг!"

Це тоді, як криваві потвори
Прийшли нищити мій народ,
Я пішов у високі гори,
Я повстав проти лютих орд.

Не жалів я на них набоїв,
Жаль, що мало тоді їх було...
Бив коричневих я і червоних
За сподіяне ними зло.

Я косив їх і зліва, і справа,
Я косив їх з вершин і низин.
Мав на це
я божественне право –
Захищати Великий Чин.

Не давав я ніде їм спокою,
Ані в Чорних лісах, ні в полях.
Гідно ніс я від бою до бою
Наш священний нескорений Стяг.

На пожарищах і на руїнах,
Як молитву, шептали вуста:
– Ти ніколи не вмреш, Україно,
Незборимий твій Волі Стяг.

Я пройшов з ним пекельні кола –
Всі ГУЛАГи і всі равеліни.
Я катам не корився ніколи,
Перед ними не впав на коліна.

Я – Стократний Герой України!
Світлу пам'ять про мене ніщо не
зітре.
Ще не вмерла моя Україна!
І ніколи не вмре!

Віталій ЯКУБІВСЬКИЙ

Слава Героям ОУН–УПА!

БУДЕ ВІДКРИТО ПАМ'ЯТНИК РОМАНУ ШУХЕВИЧУ

13 жовтня 2005 року о 13 годині в м. Скалі-Подільській Хмельницької області на лівому березі р. Збруча на місці знищення праху Головного командира УПА у 1942-1950 роках, генерал-хорунжого Романа ШУХЕВИЧА (Тараса ЧУПРИНКИ) буде відкрито та освячено пам'ятник.

Я СЛУЖИВ У „БАТЬКА"

10 червня 1944 р. у бою з енкаведистами загинув командир загону УПА – "Південь" полковник Омелян Грабець – „Батько".

Трагічна подія сталася біля села Микулинців Літинського району на Вінниччині. Саме з цього села він керував великим загоном військ УПА, розкиданих на території Кіровоградської, Київської, Вінницької та Кам'янець-Подільської областей. Нерідко його команди сягали півдня Рівненщини та сходу Тернопільщини, півночі Одеської області та заходу Дніпропетровщини. Перші відомості про командира загону «Батька» я одержав із інформаційного вісника ОУН влітку 1943 р. То були ще необ'єднані відділи українських партизанів, але вісник повідомляв, що „Батько" очолює Вінницьку ОУН, створює військові підрозділи, які брали під захист підпілля ОУН.

Загону УПА – "Південь" я дістався за наказом Південно-східного крайового проводу ОУН, який на той час очолював В. Кук – «Леміш». Як зв'язковий того проводу я безпосередньо спілкувався з „Арсеном" – Петром Дужим і відбув до загону з групою оунівців з Дніпропетровщини. „Батько" справив на мене особливе враження: освічений, ніколи не хизувався як зверхник, володів польською і німецькою мовами, в стосунках з повстанцями поводився рівно. Командир тоді сказав, що залишає мене при штабі загону виконувати його особисті доручення.

Мені дозволяли брати участь у бойових операціях. Літинську в'язницю взяли без пострілу, звільнили 30 політв'язнів-оунівців та інших арештованих. Ми звільнили два табори військовополонених, де утримувалось до 800 чоловік. Брав участь у звільненні містечок: Деражня, Підволочиськ, Білозірка, Вишгородок, багатьох сіл на Волині, Поділлі, Галичині.

полковник Омелян Грабець

Наприкінці травня 1944 р. ми повертались на Вінниччину. Однієї ночі, коли повстанці відпочивали, нас трьох позвали до „Батька". Він притис кожного до грудей, побажав успіху, і ми розсталися. Я відбув на Донбас працювати в підпіллі ОУН...

2002 р. я був у Коломиї на презентації своєї книги „Командир загону УПА – "Південь" – полковник „Батько", побачив, як місцеві мешканці люблять і шанують полковника „Батька", як мужньо тримається дружина героя. Її по праву назвали "ув'язнена скрипка", я б додав – "нев'януча скрипка".

Щороку 10 червня біля фотографії свого командира кладу квіти і молю Бога, щоб наша українська земля багатіла, мужніла і міцніла такими лицарями, як член ОУН, командир загону УПА – "Південь" полковник Омелян Грабець – „Батько".

Григорій ІЛЬЧЕНКО,
голова Першотравенської МО КУН та братства ОУН-УПА

Календар українського націоналіста

12 жовтня 1957 р. – від рук НКВС загинув д-р Лев Ребет.
14 жовтня – Покрови Пресвятої Богородиці, День українського козацтва, утворено Українську Повстанську Армію (1942).
15 жовтня 1959 р. – від рук НКВС загинув Степан Бандера.

„ЗРОДИЛИСЬ МИ ВЕЛИКОЇ ГОДИНИ..." –

ці слова для кожного свідомого українця є так само священними, як молитва „Отче наш" або як рядки Державного Гімну „Ще не вмерла України..."

Роман Сов'як

Зродились ми великої години

А тому й не дивно, що саме під таким заголовком побачив світ унікальний збірник пісень для чоловічого хору, присвячений борцям за волю України. Автор та упорядник збірника – композитор, професор кафедри методики музичного виховання та хорового диригування Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка Роман Сов'як, чия діяльність упродовж багатьох років була спрямована на утвердження Української незалежної національної держави та виховання молодого покоління в дусі любові й глибокої поваги до рідного мистецтва й культури.
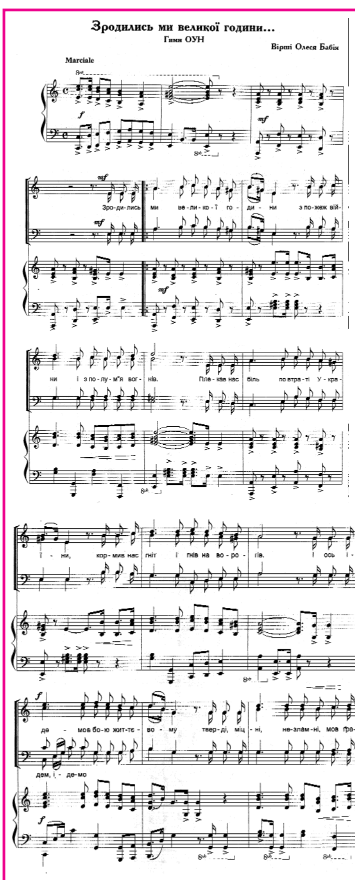
До збірника „Зродились ми великої години..." увійшло 14 сольних та хорових творів, обробок повстанських і патріотичних пісень, більшість з яких має самостійне концертне життя. Окремі пісні звучали далеко за межами України – в Англії, Канаді, США, Німеччині, Чехії, Словаччині – у виконанні чоловічого хору „Бескид", а також інших співаків та ансамблів.

Плідну працю Романа Сов'яка в галузі обробки патріотичної пісні високо поціновано в наукових колах. Приміром, автор грунтовної монографії „Українські повстанські пісні 1940–2000 років" (Львів–Київ, 2003), відомий учений Григорій Дем'ян пише: „Великій справі піднесення мистецького рівня мелодій націоналістичних та повстанських пісень прислужився й музикознавець Р. Сов'як... Саме в його обробках звучать із найпрестижніших сцен України та зарубіжжя марш „Нестримним потоком чота за чотою" у виконанні хору Олега Цигилика. Захоплено зустрічають слухачі його гармонізацію маршу Організації Українських Націоналістів „Зродились ми великої години..." на слова О. Бабія. Збагачують розглядуваний тематичний пласт патріотичної пісенності також власні композиції Р. Сов'яка на слова С. Ядлося „Відважний звитяжцю, незламний герою", Р. Пастуха – „То не грози-буревії", М. Прокопець – „Знов у небі синім гордий волі спів", М. Хоросницької „Нові часи, нова настала ера" та інші.

Передмову до збірника написав доцент кафедри музикознавства та фортепіано Дрогобицького педагогічного університету ім. І. Франка Орест Яцків. За його словами, „оспівуючи минулу славу та драматичні події нашої історії, автор концентрує погляд на майбутнє", адже збірник призначений для викладачів і студентів вищих музичних навчальних закладів, хорових диригентів та шанувальників хорового співу, покликаний прищеплювати любов та шану до української історії, культури, мистецтва.

Єдиним недоліком видання є його обмежений наклад. Але хочеться вірити, що з часом такі книжки виходитимуть у великій кількості, і тоді українські повстанські пісні стануть надійною підмогою кожному з нас на важкому шляху до української України.

Анна БАГРЯНА, член КУН.

Зродились ми великої години
З пожеж війни
і з полум'я вогнів,
Плекав нас біль
по втраті України,
Кормив нас гніт
і гнів на ворогів.
І ось ідемо у бою життєвому -
Тверді, міцні, незламні,
мов граніт,
Бо плач не дав
свободи ще нікому,
А хто борець, той здобуває світ.
Не хочемо ні слави, ні заплати,
Заплатою нам розкіш боротьби.
Солодше нам у бою умирати,
Як жити в путах, мов німі раби.
Доволі нам руїни і незгоди;
Не сміє брат на брата йти у бій.
Під синьо-жовтим
прапором свободи
З'єднаєм весь великий
нарід свій.
Велику Правду для усіх єдину
Наш гордий клич
народові несе:
Батьківщині
будь вірний до загину,
Нам Україна вище понад все!
Веде нас в бій
борців упавших слава,
Для нас закон
найвищий та наказ —
Соборна Українська Держава
Вільна, міцна,
від Тиси по Кавказ!

Видавець Конгрес Українських Націоналістів

Засновник Степан Брацюнь

Редакційна колегія Іван Белебеха, Іван Головацький, Анатолій Погрібний, Ярослав Радевич-Винницький, Степан Семенюк

Адреса редакції: 01001, вул. Хрещатик, 21, пом. 111, м.Київ; тел./факс (044) 279-78-08 e-mail: nacija@ukr.net www.nacija.org.ua

Адреса видавця: 01004, вул. Горького 36, м. Київ, тел./факс 235-37-61

В. о. головного редактора Микола Гук

Реєстраційне свідоцтво: Серія КВ № 7970, видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 08.10.2003р.

Передплатний індекс: 09715
Банківські реквізити: СПД Брацюнь Степан, р/р №26001016925980 в банку "Фінанси і кредит", ТОВ м. Київ, МФО 300131, ЄДРПОУ 2305606776

Газету набрано і зверстано у комп'ютерно-видавничому центрі Конгресу Українських Націоналістів.

Газету видруковано у ВАТ "Видавництво "Київська правда"
Замовлення № 3832
Наклад 60000 примірників
Ціна договірна

Наші корпункти

Вінниця	Гусар Віталій	(0432) 26-65-57
Дніпропетровськ	Береза Юрій	(0562) 45-09-60
Донецьк	Олійник Марія	(062) 337-23-48
Житомир	Крук Микола	(067) 410-52-42
Запоріжжя	Тимчина Василь	(0612) 67-31-82
Івано-Франківськ	Салига Роман	(0342) 3-11-35
Кіровоград	Ковальчук Григорій	(0522) 24-50-64
Київська обл.	Сахацький Олександр	(044) (297)27-5-70
Київ	Мохналь Михайло	(044) 278-63-89, 279-68-34
Луганськ	Кук Володимир	(0642) 95-59-78
Луцьк	Максимович Олег	(03322) 723935, 722142
Львів	Вовк Михайло	(0322) 38-67-63
Миколаїв	Яценьо Софія	(0512) 29-07-90
Мукачеве	Гурзан Василь	(03131) 2-25-45
Одеса	Перегінчук Михайло	(067) 458-90-60
Полтава	Квачова Олеся	(0532) 28-053
Рівне	Кривко Ігор	(0362) 22-20-26
Севастополь	Проценко Володимир	(0692) 48-79-46
Сімферополь	Овчарук Василь	(0652) 29-77-43
Суми	Манжела Борис	(0542) 63-15-36
Тернопіль	Ткач Володимир	(0352) 52-56-91
Харків	Дяків Богдан	(0577) 16-02-18
Херсон	Петренко Володимир	(0552) 26-50-56
Хмельницький	Вітряний Олесь	(0382) 65-32-01
Черкаси	Гафінова Любов	(0472) 45-12-05
Чернівці	Ілля Богданюк	(0372) 51-02-72
Чернігів	Рябченко Валерій	(04622) 4-38-81

Передавайте часопис "Нація і держава" з хати до хати, з рук у руки!